

ИРХ Вх. № 455/25. 10. 2016.

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд на Иван Колев Иванов
на тема „ Основи на подбора и ориентацията в колоезденето“
за присъждане на научната степен „ ДОКТОР НА НАУКИТЕ“ в
професионално направление 7. 6. Спорт, научна специалност
„ Теория и методика на физическото възпитание и спортната
тренировка / вкл. МФЛ/.

Представеният дисертационен труд представлява една голяма научно – приложна разработка, която съдържа 215 стандартни машинописни страници. Онагледена е с 29 таблици и 35 фигури към анализите на получените резултати / към тях влиза фиг. 1 с 11 снимки / и 3 нормативни таблици по отделни възрасти. Ползвани са 215 литературни източници, от които 179 на кирилица , 30 на латиница и 6 от интернет.

Дисертационният труд е структуриран правилно със 7 глави.

В първа глава дисертантът разкрива необходимостта от оптимизиране на спортния подбор като общо и конкретно за колоезденето , където все още няма, според него, изградена методика с определени критерии за развитие на състезателите и прогнозиране на резултатите. Колоезденето, с неговите две основни направления, масовото приложение и високото спортно майсторство, изисква непрекъснато повишаване на качеството и ефективността на учебно – тренировъчния процес. Второто направление интересува дисертантът, където основната цел е достигане на високи спортни постижения чрез многостранна подготовка, съдържаща техническа, физическа, тактическа, психологическа и др. подготовка.

В историческият преглед за създаването и развитието на колоезденето дисертантът изнася данни от дълбока древност и от различни етапи на усъвършенстване на велосипеда като превозно средство, а в последствие и като средство за състезания. Започнало от кратки разстояния, преминали

към дълги и многодневни състезания, завладяли милиони хора, като зрители и състезатели, колоезденето се превръща в традиционен спорт за редица държави.

Не закъснява и появата и развитието на колоезденето в България. Създават се различни колоездачни клубове. Започват да се организират състезания, да се издава периодично печатно издание, създава се и се узаконява Български колоездачен съюз, построен е колодрум, редица участия в международни състезания, приемане на Колоездачния съюз за член на Международния колоездачен съюз, участия в Пробега на Мира и редица спечелени етапи от български състезатели, както и през 1953 г. първото място в Пробега на Мира, спечелена първа точка от Олимпийски игри 1972, класирания на Световни първенства и др. за да се превърне колоезденето в един от най – популярните спортове.

С отлично познаване на колоезденето дисертантът прави компетентна характеристика на този спорт. Като започне от стойката по време на ездата, той анализира седежа върху колелото, педалирането и ролята на долните крайници и др. Той свързва развитието на велосипеда с начина на неговото правилно използване, с методиката на обучение и разглежда морфологичните и функционални промени в подрастващия организъм. Наред с всичко, той подчертава стремежа на занимаващите се към осмисляне на действията на преподавателя за повишаване на качеството на обучението. Специфичната работа от страна на треньора изисква познаване на темповете на растеж и развитието на организма, динамиката на измененията на организма и настъпващите морфологични и функционални промени, тези в опорно – двигателния апарат, промените в сърдечно – съдовата система, промените в дихателната система, в нервната система и др. Спецификата на отделните спортове изисква насока към определения вид спорт. Развитието на двигателните качества изгражда физическата готовност за изпълнение на определените действия. Тук дисертантът умело интерпретира научните достижения на редица наши и чужди специалисти.

Положителното отношение към обучението на младите колоездачи, се явява важен фактор за запазване на здравето на занимаващите се и същевременно с това предпоставка за високи резултати на младите спортисти. Той подчертава ролята на треньора, от когото се изисква солидно познаване на анатомията, физиологията, психологията, педагогика и др науки. Това изисква съвместни усилия на спортни педагози и научни работници от различните области, което е предпоставка за организиране и провеждане на ефективен тренировъчен процес способстващ постигането на високи спортни резултати и стимулиращ правилното развитие на подрастващите. Освен това е важно съобразяване с индивидуалното развитие при дозирането на натоварването. Подчертава се актуалността на търсенето на перспективни спортисти, което с всяка година нараства.

Липсата на изградена система за подбор и спортна ориентация в колоезденето в България и значителния литературен обзор в дисертационния труд насочват дисертантът да изгради изследователската си хипотеза.

Глава втора; цел, задачи, методика на изследването.

Целта на изследването е формулирана ясно и точно.

Изведени са 6 основни задачи, които подпомагат постигането на целта.

Предмет на изследването е системата за подбор и спортна ориентация на млади колоездачи в България.

Обект на изследването са двигателните умения на младите колоездачи.

Изследването е проведено в периода 2012 – 2016 г. Приложен е набор от 14 тестове за подбор и спортна ориентация съобразени с особеностите на децата в съответната възраст в продължение на една година. Чрез подбраните показатели дисертантът изследва както физическото развитие, така и постиженията на младите колоездачи. Изследванията са насочени към спортно – техническите възможности, специалните скоростни възможности, специалната скоростна издръжливост, бързината на долните

крайници, скоростно – силовите възможности на долните крайници, гъвкавостта, изометричната сила на горните крайници, антропометричните признаци и др. За извършване на спортно – педагогическото проследяване на специфичната работоспособност на младите колаездачи са приложени 13 теста.

Изследвани са 140 млади колоездачи, в това число 60 момчета разделени в три групи по 20 души по възрасти / 11 – 12 г., 13 – 14 г., 15 – 16 г./ и 60 момчета от спортните училища и колоездачни клубове в България.

Организацията на изследването обхваща последователността при разработването на докторския труд.

При извършване на изследванията са използвани теоретически методи и анализ, експериментални методи, в които влизат спортно – педагогическо тестиране, спортно – педагогическо проследяване, методически указания за провеждане на тестирането. За обработка на резултатите са използвани класически математико – статистически методи, като вариационен анализ, корелационен , еднофакторен дисперсионен, факторен, сигмален метод на оценките и метод на индексите.

Глава трета

Анализ на резултатите. В табличен вид са представени средните стойности и вариативността на критериите за подбор при 11 – 12 годишните състезатели по колоездене от първо и второ изследване и разсейването на изследваните признаци. Анализът на данните от дисертантът и тяхното тълкуване показва, че тези резултати дават основание да се твърди, че тестовете са коректни и подбрани относително уместно, с изключение на няколко.

Анализът на средните стойности и вариативността на изследваните признаци при 13 – 14 годишните от първото и второто изследване показват, че получената информация за статистическата надеждност на тестовете е обективна и следователно са приложими за подбор в тази възраст, отново с малко изключение.

Средните стойности и вариативността на критериите за подбор при 15 – 16 годишни състезатели по колоездене и статистическата надеждност на показателите са представени в две изследвания и анализирани от дисертантът, като изходните данни дават основание да се твърди, че получената информация за статистическа надеждност на тестовете е коректна и напълно удачна. Установени са закономерности в динамиката на отделните показатели в зависимост от възрастта, които са с важно значение за спортната подготовка.

Чрез прилагане на индекса на телесната маса при младите колоездачи, за допълнителна информация, която показва връзката с другите показатели за тренираността се установява, че при 11 – 12 годишните, данните са в зоната на наднорменото тегло. При останалите две групи 13 – 14 и 15 – 16 индексът на телесната маса е в зоната на нормата.

При изследване на факторната структура на физическото развитие и специфичната работоспособност дисертантът извежда 4 фактора при всичките възрасти, където при всяка възраст се проявяват различни показатели. Разкриването на факторните структури и разделянето на физическите от специфичните е особено важно, като резултатите и техния анализ биха могли да бъдат приложени при подбора на младите колоездачи.

За оценка на физическото развитие и специфичната работоспособност на младите колоездачи е приложен и сигмалния метод. Поименното анализиране на данните показва, че съществува разлика в развитието и подбора. Наличието на ниски резултати означава, че тези състезатели не отговарят на специфичните изисквания за този спорт, което води до отпадане от групата.

Глава четвърта. Нормативна база за подбор, селекция и контрол върху специфичната работоспособност на подрастващи колоездачи.

За оценка на състоянието на всеки от изследваните признаци дисертантът е разработил нормативни таблици за всяка от определените

групи по колоездене. Това позволява бързото и лесно събиране на данни и тяхната оценка. Тези данни способстват за регистриране на определено състояние на някои способности и да бъде извършено сравняване с някои по-рано установени критерии. За 11 – 12 и 13 – 14 годишните е приложена тестова батерия с 14 показателя, а тази на 15 – 16 годишните е с един по-малко. Отчитането е извършено чрез 50 бална точкова система. За правилно протичане на изследванията и оказване на ефективен контрол върху физическата и специфичната спортно – състезателна подготовка са дадени методически указания. Приложени са нормативни таблици за всяка от определените възрастови групи.

Глава пета. Развитие на специфичната работоспособност на младите колоездачи в етапите на многогодишна спортна подготовка. Дисертантът последователно е представил конкретни изисквания към методическата последователност при многогодишната работа. Предложено е примерно съотношение на работата за обща и специална физическа подготовка през различните етапи на многогодишна подготовка в колоезденето. За начална спортна специализация той определя 14 – 15 годишна възраст, а задълбочена спортна специализация 17 – 18 годишна възраст, като основната насоченост е към усъвършенстване на техниката и тактиката, както и продължаване на развитие на функционалния потенциал.

Представени са нормативни таблици за оценка на двигателната и на специфичната работоспособност на 90 млади колоездачи разделени в 6 възрастови групи както следва : 7, 8, 9, 10, 11, 12 клас на ученици от спортните училища – специалност колоездене и спортните клубове на страната.

Глава шеста. Основни изводи и научни приноси за теорията и практиката на спорта.

Изводите на тази задълбочена разработка и анализите дисертантът е оформил в две направления прераснали в приноси, а именно: теоретични приноси и научно – приложни приноси. Те са в унисон с

поставената цел на разработката и разкриват нова научно обоснована постановка на подбора и ориентацията в колоезденето.

Въз основа на предложените задълбочени анализи на получените резултати би могло да се акцентира върху следните важни приноси:

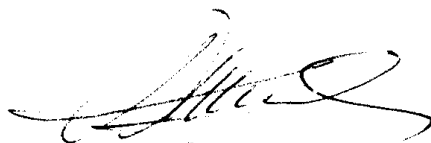
1. Задълбоченият теоретичен анализ формира система за многогодишна спортна подготовка и за селекцията в колоезденето. Обосновани са общи принципи на подбора и ориентацията.
2. Научните изследвания и резултатите от тях са насока към приложната дейност:
 - Експериментално е създаден комплекс от критерии за подбор, ориентация и контрол в колоезденето.
 - Разработена е система за оценка.
 - Установени са закономерности в динамиката на отделните показатели в зависимост от възрастта на младите колоездачи.
 - Разработени са примерни индивидуални модели за физическо развитие и специфичната работоспособност на състезатели по колоездене.
 - Установена е необходимостта от изясняване на динамиката и темпа на развитие на основните параметри и тяхната надеждност.
 - Предложената система за контрол и ориентация на талантиви колоездачи е първо научно проследяване на начална и задълбочена спортна ориентация в колоезденето в България.

Препоръките са насочени към БФК за разработване на единна програма за спортна подготовка и методическо ръководство за подбор и ориентация в колоезденето.

Заклучение:

Дисертационният труд на Иван Колев Иванов отговаря на изискванията за присъждане на научната степен „ Доктор на науките“ Въз основа на задълбоченото изследване на

проблема за подбора и ориентацията в колоезденето, разкриването на морфофункционалното развитие и специфичната работоспособност на младите колоездачи и значителната практическа стойност, предлагам на многоуважаемото жури да оцени високо дисертационният труд на Иван Колев Иванов.

Проф Ангел Божичков, доктор.